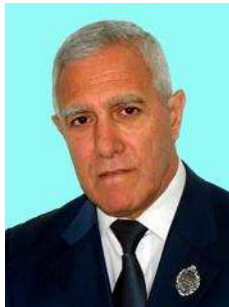

УДК 34.343(045)

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-123-129

Аріф ГУЛІЄВ©
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений працівник освіти
України
(Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», м. Київ, Україна)

Аліна ЗАМУЛА©
кандидат юридичних наук
(Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна)

НАУКОВА ШКОЛА, СФОРМОВАНА НАВКОЛО ІДЕЙ В. Ф. АНТИПЕНКА: АКТУАЛЬНІСТЬ, ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті наведено аналіз положень концепції головної (первинної) криміногенності тероризму та інших міжнародних злочинів, яка стала квінтесенцією наукової школи, створеної доктором юридичних наук, професором В. Ф. Антипенком, що зумовлюється, насамперед, актуальністю і концептуальною значущістю закладеної в її основі досліджуваної проблеми, яка охоплює низку важливих самостійних напрямів наукового пошуку, а також наявними науковими результатами, які вимагають розвитку і утвердження в доктрині міжнародного права [1]. Охарактеризовано основні напрями співпраці в межах наукової школи декількох поколінь вітчизняної міжнародно-правової науки.

Ключові слова: міжнародна кримінологія, наукова школа, тероризм, міжнародні злочини, міжнародне нормотворення.

Постановка проблеми. Проблема міжнародно-правової протидії тероризму становить предмет наукового інтересу науково-дослідних установ та учених багатьох країн світу. Проте серйозних результатів, які могли б вплинути на якість і дієвість міжнародної антитерористичної нормотворчості, на жаль, отримати не вдалося.

Міжнародне право у сфері боротьби з тероризмом остаточно не визначилося у вихідній оцінці загальної відповідальності міжнародного співтовариства за створення умов та можливостей для виникнення і поширення тероризму, а також для реалізації терористичних актів як таких.

Запропоноване бачення тероризму як злочину за міжнародним правом знайшло втілення у його визначенні.

Тероризм – насильницьке протидія, яке базується на конфлікті, поряд із спричиненням шкоди державі посягає на міжнародний мир і безпеку і зумовлене відмінністю політичних, економічних і культурних інтересів цивілізацій, держав, народів, націй, соціальних груп і рухів за умови використання хоча б однією із сторін терористичних актів як засобу впливу на противника для досягнення політичних цілей [1, с. 5].

На відміну від тероризму, терористичний акт визначається як злочинне діяння у тероризмі зі створення умов впливу на міжнародну організацію, державу, юридичних або фізичних осіб, або на групу осіб з метою примушення до певної дії або відмови від

© А. Гулієв, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0150-533X>
arifguliyev@ukr.net

© А. Замула, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0428-9783>
alina.zamula@ukr.net

такої, що вчинене шляхом залякування за наявності прямого умислу на спричинення невинних жертв [1, с. 6].

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Наведена тема залишається актуальною й сьогодні, оскільки саме міжнародно-кримінологічні дослідження тероризму як сигналу крайньої форми про катастрофогенне загострення глобального соціального конфлікту відкривають можливості глибокого препарування світові механізмів, які, з одного боку, виробляють міжнародну злочинність кричущої соціальної нерівності, а з іншого – міжнародну злочинність у відповідь, тобто таку, що насичується глобальною соціальною протестністю і значною мірою виражається у терористичній асиметрії [1, с. 19]. Цю та інші проблеми було досліджено науковцями: В. Антипенком, А. Антипенко, К. Важною, І. Громівчук, А. Гулієвим, А. Замулою, В. Кубальським, Б. Леоновим, О. Семенюком та ін.

Виклад основного матеріалу. Важливо, що в епіцентрі міжнародно-кримінологічних досліджень наукової школи було поміщено тероризм як злочин за міжнародним правом і це не випадково [1, с. 3].

У одній із своїх численних наукових статей професор В. Ф. Антипенко аргументував це так. По-перше, тероризм є злочином первинно міжнародного походження. У сучасному, загрозливому для миру і міжнародної безпеки масштабі він виник і сформувався на ґрунті криміногенних, глобалізаційних чинників, а отже, віддзеркалює найхарактерніші вади світоустрою [1, с. 3].

По-друге, відповідність детермінантів тероризму тим геополітичним, гео економічним і геосоціальним факторам, що спричинили кризу світопорядку, з'ясовано під час співставного дослідження генезису цього міжнародного злочину на фоні теорій світового розвитку [2], які таку кризу передбачили, вважають невід'ємним елементом системи світоустрою і логічною розв'язкою глобального соціального конфлікту, що лежить в основі кризи [3].

По-третє, дослідження природи тероризму створили досвід формування кримінологічної методології міжнародного міждисциплінарного типу і використання міжнародних наукових інструментів, що виходять з суміжних з правом наук (геополітики, гео економіки, міжнародної соціології, конфліктології, культурології), здатних забезпечити реалізацію мети і завдань кримінології у цій сфері [1, с. 3–4].

По-четверте, міжнародно-кримінологічні дослідження тероризму, міжнародно-злочинний механізм якого очолив найактуальніші політико-економічні, цивілізаційні, а отже, міжнародно-правові проблеми сучасного світооблаштування спродукували системний базовий матеріал для формування нового напрямку кримінології – міжнародної кримінології, яка завдяки перевиданням російською та англійською [4] мовами набуває поширення і визнання в міжнародній науці [3].

По-п'яте, кримінологічні дослідження міжнародного характеру визначили зміст нової галузі міжнародного права – міжнародного антитерористичного права. Концептуальною характеристикою нової галузі є правовий феномен складного сукупного суб'єкта міжнародного злочину «тероризм», який віддзеркалює соціальний механізм формування злочину як продукту міжнародного суспільства у цілому, але не відірваних від соціуму груп радикально налаштованих екстремістів [1, с. 4].

Самостійність міжнародного антитерористичного права визначається специфічними об'єктом і предметом міжнародно-правового регулювання, а також методом регулювання, що має риси, притаманні лише цій галузі міжнародного права.

Зокрема, об'єктом регулювання для міжнародного антитерористичного права є відносини держав, міжнародних організацій, фізичних осіб та інших акторів міжнародного життя, що складаються в процесі виникнення, дії тероризму й організації боротьби з ним [5, с. 72].

Відповідно предмет регулювання міжнародного антитерористичного права становлять власне тероризм як злочин за міжнародним правом і діяльність інституційних систем і органів антитерористичної спрямованості міжнародного, регіонального та національного рівнів [5, с. 72–73].

Специфічними характеристиками методу міжнародного антитерористичного права є, по-перше, глобальний масштаб цілей правового регулювання і, по-друге, специфічний «змішаний» характер його правової дії. Воно утворюється внаслідок впливу абсолютної асиметрії терористичних актів як основного способу дій, що робить зіставними протиборчі можливості різних за воєнно-економічним потенціалом суб'єктів

боротьби. Отже, правове поле дії міжнародного антитерористичного права створює в міжнародному суспільстві атмосферу усвідомлення спільного характеру проблеми подолання тероризму.

Ефективність міжнародного антитерористичного права визначається можливостями його функціонування в комплексі політичних, економічних, культурологічних та інших факторів впливу на тероризм [5, с. 72–73].

Антитерористичне право, його принципи й норми повинні будуватися так, щоб надавати регулятивного впливу на зміст і спрямованість розвитку суспільства й тим самим позбавити його потреби в такому квазірегулятивному засобі як тероризм [5, с. 73].

Не менш вагомим є вклад і міжнародної кримінології, на прями розвитку якої визначаються, по-перше, завданням усунення криміногенності, що міститься в самому міжнародному праві, формуванням уявлень багатфакторності криміногенної бази міжнародної злочинності. Необхідне системне обґрунтування вирішальної ролі в її (злочинності) виникненні і ескалації найбільш впливових акторів міжнародних відносин, що визначають зміст світоустрою, його кризовість [3, с. 1–2].

По-друге, через утвердження та розвиток інституту сукупного суб'єкта складу міжнародного злочину треба надати консенсусний характер антитерористичній, і, можливо, іншій міжнародній кримінальній нормотворчості, сприяючи формуванню загальнопланетарного інтересу до усунення (катастрофогенної) глобальної конфліктності [3, с. 1–2].

Отже, до здобутків наукової школи, її конкретних напрямів наукового пошуку, які сприяють розробці основної проблеми, належать такі:

- проблема кодифікації основних принципів міжнародного права;
- конфліктологічний підхід до міжнародно-правової кваліфікації складу тероризму;
- відповідальність держави в нормах міжнародного антитерористичного права, проблема кримінальної за міжнародним правом відповідальності держави;
- міжнародне право збройних конфліктів і терористичний характер сучасної конфліктності: можливості застосування;
- боротьба з тероризмом і права людини: міжнародно-правові проблеми;
- антитерористичний потенціал міжнародного економічного права;
- тероризм і транснаціональна організована злочинність: спільне та відмінності правової природи і механізмів злочинів тощо [3].

У межах наукової школи відповідно до вказаних вище напрямів наукового пошуку молодими вченими, співробітниками, здобувачами та докторантами кафедри були захищені кандидатські та докторські дисертації.

Стосовно першого напрямку: прогнози щодо мімікрії тероризму [20], з одного боку, і трансформації збройної боротьби – з іншого, поставили проблему відповідності норм і положень міжнародного кримінального права, міжнародного гуманітарного права, міжнародного антитерористичного права та інших галузей міжнародного права змінам, що відбуваються [1, с. 8].

Своєчасно здійснене дослідження на тему «Конфліктологічний підхід у міжнародно-правовому регулюванні боротьби з тероризмом», щонайменше, принесло бачення подальшого розвитку міжнародного права сфери, що розглядається за логікою супроводу міжнародним правом збройних конфліктів змін у змісті збройної боротьби [6–7].

Конкретизуючи такий підхід, обґрунтовано появу специфічного різновиду збройного конфлікту – терористичного збройного конфлікту. На підставі кваліфікації останнього було запропоновано концепцію Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року «Про захист жертв терористичних збройних конфліктів» (ДП – IV). За своїм змістом такий спеціалізований Протокол має передбачати криміналізацію діянь обох сторін конфлікту, які утворюють цей конфлікт (тобто тероризм) у їх глобалізованому розумінні [1, с. 8].

Усвідомлення міжнародної сутності тероризму і його дослідження показали, що, нехтуючи міжнародною кримінологією, міжнародне право не в змозі адекватно реагувати на глобалізаційні процеси та пов'язані з цим суттєві вади світопорядку як основного його матеріального джерела права. У антитерористичній сфері міжнародного права з часом склалася ситуація, коли формування норм і положень щодо боротьби з тероризмом залишились, по суті, осторонь світових, соціально-економічних і культурних процесів та явищ, що утворюють цей міжнародний злочин, «забезпечують»

його життєздатність і ескалацію [1, с. 9–10].

Зокрема, такими безплотними виявилися норми інституту відповідальності у міжнародному праві. Ця проблема становить пріоритетний напрям наукового пошуку у межах наукової школи, що знайшла своє первинне втілення у дисертаційному дослідженні: «Концепція кримінальної відповідальності держави» [8–9] та отримала подальший розвиток у монографічних дослідженнях В. Ф. Антипенка та К. А. Важної [10–11]. Спонукальним посилом дослідження стала констатація алогічності того, що держава, у структурах якої визрівають різноманітні плани і наміри і яка внаслідок своєї (домінуючої) міжнародної правосуб'єктності здатна втілювати ці наміри у злочинних за міжнародним правом діяннях, залишається поза дією кримінального покарання [1, с. 9–10].

Перспективність міжнародно-кримінологічного підходу доведено ще одним дослідженням наукової проблеми у сфері забезпечення прав людини – «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах боротьби з тероризмом» [12].

Проаналізований міжнародно-кримінологічний матеріал дозволив, не обмежуючись констатацією порушення з боку терористичних угруповань права людини на життя й безпеку і попри безсумнівну небезпечність та бузувірство терактів, кваліфікувавши його (порушення) вторинний, похідний характер, викрити й обґрунтувати основне, генеральне порушення прав людини у механізмі терору. Воно полягає у порушенні не лише права окремих осіб, але й народів на самовизначення, політичну, економічну й культурну незалежність, територіальну цілісність й недоторканність, гідне життя тощо [1, с. 13].

Зростаючі масштаби й цинічність у нехтуванні цих прав у глобальному світі тягнуть на хвилі глобального протесту у відповідь зростаюче збройне бузувірство. Ця протиборча спіраль у всьому комплексі її складових й утворює тероризм як світову загрозу, тобто як небезпечний міжнародний злочин [1, с. 12–13].

Системність як основна ознака наукової школи тут виявляється у взаємопов'язаності і взаємовпливі наукових досліджень різної спрямованості, які аргументаційно збагачують одне одного, зміцнюючи реальність і дієвість наукової ідеї школи, що вказує на актуальність міжнародно-кримінологічного обґрунтування нормотворення у сучасному міжнародному праві [1, с. 13].

Тож у процесі дослідження проблеми прав людини щодо тероризму й боротьби з ним підтверджено конфліктологічне бачення цього міжнародного злочину і формування нових асиметричних різновидів збройної конфліктності. Дослідження також дає додаткові аргументи, що вказують на актуальність криміналізації поведінки держави як політичного інструменту забезпечення прав людини і народів. Зазначені попередні дослідження зумовили оригінальність і новизну положень і висновків праці у сфері міжнародного права прав людини. Навіть більше, остання знайшла розвиток і конкретизацію у дослідженні в межах кандидатської дисертації «Міжнародно-правова заборона катування як фактор впливу на ефективність боротьби з тероризмом» [13–14]. Міжнародно-кримінологічна сутність цієї роботи полягає у визначенні механізму тортур щодо соціальних, етнічних груп і народів і міжнародно-правової його кваліфікації у складі тероризму. Тортури також досліджуються і як складова терористичної діяльності (але не лише тероризму), і як чинник такої діяльності. Катувальний зміст терористичних методів боротьби розглядається як сутнісна характеристика злочину, що ототожнюється з намірами на залякування влади для досягнення політичних цілей. Пропозиція щодо кваліфікації певної частини засобів і способів власне терористичної діяльності у ролі тортур містить у собі значні міжнародно-правові можливості по боротьбі з тероризмом. Як і перспектива прирівняння терористичних актів до заборонених засобів збройної боротьби [15], така пропозиція передбачає уникнення абсолютизації злочинності терористичних проявів і введення терористичних формувань в активне поле дії міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права, міжнародного права прав людини та інших галузей міжнародного права [1, с. 13].

Цікавим є напрям міжнародно-кримінального пошуку міжнародно-правових можливостей стримування тероризму, що пов'язаний з удосконаленням норм і положень міжнародного економічного права. Дослідження відбулося в межах теми кандидатської дисертації: «Міжнародно-правовий вплив на економічні чинники виникнення і ескалації тероризму» [16]. Оригінальність дослідження, наукова значущість розгляду гео економічних чинників тероризму полягає у тому, що проблема розкривається у трьох аспектах її міжнародно-кримінологічної сутності [1, с. 13].

По-перше, знайшов свій розвиток гео економічний напрям детермінантності тероризму. У механізмах міжнародних економічних відносин виявлено низку факторів та обставин, що продукують глобальну протестність, а отже, умови та передумови ескалації тероризму.

По-друге, базуючись на концепції сукупного суб'єкта складу міжнародного злочину тероризму, що становить головну позицію наукової школи у формуванні міжнародного антитерористичного права, гео економічні чинники тероризму виводяться із детермінантної сфери і кваліфікуються як елемент складу тероризму. Тероризму – як масштабного складного міжнародного злочину, злочину-явища, злочину-процесу [1, с. 14–15].

По-третє, на основі аналізу міжнародного економічного права та з урахуванням змісту і спрямованості, полемічного за своєю галузевою цілісністю міжнародного права розвитку, запропоновано принципів зміни у нормах і положеннях зазначених і суміжних галузей міжнародного права, спрямовані в основному на надання їм завершеності й обов'язкового характеру.

Вбачається, що втілення цих пропозицій справило б руйнівний вплив на конфліктні засади формування злочинного механізму тероризму [1, с. 14–15].

Актуальним вбачається дослідження «Концептуальні засади запобігання тероризму», яке здійснено на кафедрі в межах докторської дисертації. Перспективи роботи не викликають сумнівів, оскільки зазначені й інші зміни у міжнародній економіці, змісті збройної конфліктності, міжцивілізаційних стосунках, потребують внесення суттєвих коректив у інститути міжнародної відповідальності й систему її реалізації. Вони зумовлюють необхідність перегляду підходів до криміналізації поведінки і дій держави та інших учасників міжнародних правовідносин. Це, зі свого боку, повинно супроводжуватися оновленням юридичних основ міжнародного кримінального процесу [1, с. 17].

Свого часу досліджено й визначено антитерористичну систему держави, розроблено теорію терористичної асиметрії [17]. На рівні докторської дисертації також здійснено «Порівняльно-правовий аналіз інституту президентства у протидії міжнародному тероризму» [19].

Захищено кандидатські дисертації «Кримінально-правові проблеми протидії тероризму в Україні» та «Запобігання тероризму Службою безпеки України» [18].

Висновки. Перелік досліджуваних проблем і тих, які підлягають дослідженню в межах наукової школи, звичайно ж, не є вичерпним. Важливо інше: напрями досліджень визначаються на базі загального підходу до оцінки юридичної природи міжнародної злочинності в умовах глобалізації як продукту соціальних взаємодій міжнародного співтовариства в цілому з урахуванням визначальної ролі його найбільш розвиненої частини.

Прихильність до цієї ідеї і завдання втілення її в міжнародному праві становлять сенс і зміст наукової школи, яка була сформована на кафедрі міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Антипенко В. Ф. Наукова школа міжнародної кримінології: актуальність, здобутки, перспективи. URL: <http://imv.nau.edu.ua/struktura/pravo/mpshkolados/>.
2. Антипенко В. Ф. Теории мирового развития и антитеррористическое право. Логика сопрягаемости. Киев, 2007. 440 с.
3. Антипенко В. Ф. Наукова школа: концепція головної (первинної) криміногенності тероризму та інших міжнародних злочинів. URL: <http://imv.nau.edu.ua/struktura/pravo/mpshkolados>
4. Antypenko Vladimir. International criminology. The experience of the research of terrorism. IAP, 2015. 302 с.
5. Антипенко В. Ф., Тимченко Л. Д., Беглий О. В. Міжнародне публічне право : підручник; за заг. ред. В. Ф. Антипенка : в 3 т. Київ : НАУ, 2012. Т. 2. 346 с.
6. Антипенко А. В. Конфліктологічний підхід у міжнародно-правовому регулюванні боротьби з тероризмом : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.11. Нац. ун-т «Одеська юридична акад». Одеса, 2013. 20 с.
7. Антипенко В. Ф., Антипенко А. В. Конфликтология в международном антитеррористическом правотворчестве : монография. Одесса : Феникс, 2014. 404 с.
8. Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави у доктрині міжнародного права. *Держава і право* : зб. наук. праць. Київ, 2012. Вип. 56. С. 483–489.
9. Антипенко В. Ф. Международно-криминалогическое видение концепции уголовной ответственности. *Библиотека уголовного права и криминологии*. 2014. № 1 (5). С. 94–101.
10. Антипенко В. Ф. Теория уголовной ответственности государства : монография. Одесса :

Феникс, 2016. 328 с.

11. Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 292 с.

12. Громівчук І. М. Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах боротьби з тероризмом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2014. 19 с.

13. Замула А. Ю. Еволюція становлення тортур (катувань) у сучасному міжнародному праві. *Право і суспільство*. 2015. 5-2. Ч. 3. С. 8–14.

14. Замула А. Ю. Кваліфікаційні характеристики катування як злочину за міжнародним правом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. Вип. 15. Т. 2. С. 150–153.

15. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію 1980 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_266.

16. Фединець Р. В. Глобальні економічні проблеми сучасності і міжнародне економічне право. *Публічне право*. 2015. № 4. С. 160–166.

17. Антипенко В. Ф. Антитеррористическая система государства. Антипенко В. Ф. Теорія терористичної асиметрії. Оптимізація антитерористичної системи держави в умовах міжнародної і регіональної інтеграції. Київ, 2007. С. 23–64.

18. Кубальський В. Н. Кримінально-правові проблеми протидії тероризму в Україні : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2007. 20 с.

19. Гулієв А. Д. Порівняльно-правовий аналіз інституту президентства у протидії міжнародному тероризму : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2012. 36 с.

20. Гулієв А. Д. Понятие терроризма в законодательстве Украины и Азербайджанской Республики. *Наука і правоохорона*. 2011. № 4. С. 270–273.

Надійшла до редакції 26.01.2022

References

1. Antypenko, V. F. Naukova shkola mizhnarodnoi kryminolohii: aktualnist, zdotuky, perspektivy [Scientific school of international criminology: relevance, achievements, prospects]. URL : <http://imv.nau.edu.ua/struktura/pravo/mpshkolados> [in Ukr.].

2. Antypenko, V. F. (2007) Teorii mirovogo razvitiya i antiterroristicheskoe pravo. Logika sopryagaemosti [Theories of world development and anti-terrorism law]. Kyiv, 440 p. [in Rus.].

3. Antypenko V. F. Naukova shkola: kontsepsiia holovnoi (pervynnoi) kryminohennosti teroryzmu ta inshykh mizhnarodnykh zlochyniv [Scientific school: the concept of the main (primary) criminogenicity of terrorism and other international crimes]. URL: <http://imv.nau.edu.ua/struktura/pravo/mpshkolados>. [in Ukr.].

4. Antypenko, Vladimir. (2015) International criminology. The experience of the research of terrorism. IAP, 302 p.

5. Antypenko, V. F., Tymchenko, L. D., Bichlyi, O. V. (2012) Mizhnarodne publiche pravo [International public law] : pidruchnyk; za zah. red. V. F. Antypenka : v 3 t. Kyiv : NAU, vol. 2. 346 p. [in Ukr.].

6. Antypenko, A. V. (2013) Konfliktolohichni pidkhid u mizhnarodno-pravovomu rehuliuanni borotby z teroryzmozom [Conflict approach in the international legal regulation of the fight against terrorism] : avtoref. dys. na zdob. nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : 12.00.11. Nats. un-t «Odeska yurydychna akad». Odesa, 20 p. [in Ukr.].

7. Antypenko, V. F., Antypenko, A. V. (2014) Konfliktologiya v mezhdunarodnom antiterroristicheskom pravotvorchestve [Conflictology in international antiterrorist lawmaking] : monografiya. Odesa : Feniks, 404 p. [in Russ.].

8. Vazhna, K. A. (2012) Kontsepsiya kryminalnoyi vidpovidalnosti derzhavy u doktryni mizhnarodnogo prava. Derzhava i parvo [The concept of criminal responsibility of the state in the doctrine of international law. State and law] : zb. nauk. prats. Kyiv, issue 56, pp. 483–489. [in Ukr.].

9. Antypenko, V. F. (2014) Mezhdunarodno-kryminologicheskoye videniye konceptsii ugolovnoy otvetstvennosti [International criminological vision of the concept of criminal responsibility]. *Biblioteka ugolovnogo prava i kryminologii*. № 1 (5), pp. 94–101. [in Russ.].

10. Antypenko, V. F. (2016) Teoriya ugolovnoy otetstvennosti gosudarstva [The theory of state criminal responsibility] : monografiya. Odesa : Feniks, 328 p. [in Russ.].

11. Vazhna, K. A. (2017) Kontsepsiya kryminalnoyi vidpovidalnosti derzhavy: mozhlyvist realizatsii v suchasnomu mizhnarodnomu pravi [The concept of criminal responsibility of the state: the possibility of implementation in modern international law] : monografiya. Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K, 292 p. [in Ukr.].

12. Hromivchuk, I. M. (2014) Mizhnarodno-pravovi zakhyst prav liudyny v umovakh borotby z teroryzmozom [International legal protection of human rights in the fight against terrorism] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.11 / Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. Kyiv, 19 p. [in Ukr.].

13. Zamula, A. Yu. (2015) Evoliutsiia stanovlennia tortur (katuvan) u suchasnomu

mizhnarodnomu pravi [The evolution of torture in modern international law]. *Pravo i suspilstvo*. № 5-2. Part 3, p. 8–14. [in Ukr.].

14. Zamula, A. Yu. (2015) Kvalifikatsiini kharakterystyky katuvannia yak zlochynu za mizhnarodnym pravom [Qualification characteristics of torture as a crime under international law]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Issue 15. Vol. 2, pp. 150–153. [in Ukr.].

15. Konventsiia pro zaboronu abo obmezhennia zastosuvannia konkretnykh vydiv zvychainoi zbroi, yaki mozhut vvazhatysia takymy, shcho zavdaiut nadmirnykh ushkodzen abo maiut nevybirkovu diu 1980 r. [Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Harmful or Indiscriminately Effective 1980]. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_266 [in Ukr.].

16. Fedynets, R. V. (2015) Hlobalni ekonomichni problemy suchasnosti i mizhnarodne ekonomichne [Global economic problems of today and international economic law]. *Publichne pravo*. № 4, pp. 160–166 [in Ukr.].

17. Antypenko, V. F. (2007) Antyterrorystycheskaia systema hosudarstva. Antypenko V. F. Teoriya terorystychnoi asymetriyi. Optymizatsiya antyterrorystychnoi systemy derzhavy v umovakh mizhnarodnoyi i rehionalnoyi intehratsiyi. Kyiv, pp. 23–64. [in Ukr.].

18. Kubalskyi, V. N. (2007) Kryminalno-pravovi problemy protydii teroryzmu v Ukraini [Criminal law problems of counter-terrorism in Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv, 20 p. [in Ukr.].

19. Guliiiev, A. D. (2012) Porivnialno-pravovyi analiz instytutu prezydentstva u protydii mizhnarodnomu teroryzmu [Comparative legal analysis of the institution of the presidency in the fight against international terrorism] : avtoref. dys. na zdob. nauk. stupenia d-ra yuryd. nauk : 12.00.02 / Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv, 36 p. [in Ukr.].

20. Guliev, A. D. (2011) Ponyatiye terrorizma v zakonodatelstve Ukrainy i Azerbaydzhanskoj Respubliki [The concept of terrorism in the legislation of Ukraine and the Republic of Azerbaijan]. *Nauka i pravohorona*. № 4, pp. 270–273. [in Russ.].

ABSTRACT

Arif Guliiiev, Alina Zamula. Scientific school, founded around ideas of V. F. Antypenko: actuality, achievements and prospects. The article gives an analysis of the concept of the main (primary) criminological of terrorism and other international crimes, which became the quintessence of the scientific school created by Doctor of Law, Professor V.F. Antypenko [1], which is conditioned, first of all, by the relevance and conceptual significance of the problem underlying it, which covers a number of important independent areas of scientific research, as well as the available scientific results, which require the development and consolidation of the doctrine of international law. The main directions of cooperation within the framework of the scientific school of several generations of national international legal science are described.

Scientific-theoretical problem that defines the content of scientific school connected with low efficiency of norms and provisions of international anti-terrorism law. This is due to the crisis of global development, the real components of which virtualization economy and its international criminalization, the phenomenon of financial civilization; denial of the development of the «third world» with the aim to create a hegemony of global system etc., being simultaneously a terrorogene factors are outside the active impact of international law. The problem of international anti-terrorism law, which due to its inadequacy in these circumstances becomes a source of further conflict (i.e. criminogenic) is to distorting the subject of legal regulation, uncertainty determination the mechanisms of criminal behavior and subjectivity of the international crime of terrorism.

Keywords: *international criminology, scientific school, terrorism, international crime, the international rule-making.*